

АРТУР КЛАРК

АРТУР
КЛАРК

Сер Артур Кларк — англійський письменник, науковець і винахідник, який є одним із «великої трійці» найвидатніших письменників-фантастів ХХ століття. Найбільшої слави він здобув після виходу культового фільму Стенлі Кубрика «2001: Космічна одіссея» — найкращої науково-фантастичної стрічки за всю історію Голлівуду. Роман, який був надрукований того ж року, став початком величної космічної саги про людство, Всесвіт і диво розумного життя.

Три мільйони років тому, світанок людства... Уночі біля печер племені австралопітеків з'явився дивний об'єкт. Прозора прямокутна плита, схожа на кригу... Якби напівмавпи могли мислити, вони зацікавилися б загадковим прибульцем. Проте це він зацікавився ними. І вклав до рук задивленого на Місяць першу зброю, а в мозок — перші думки...

2001-го в місячному кратері Тіхо земляни знайшли величезний чорний моноліт ідеальної форми та неймовірного віку. Зроблений нелюдськими руками, він прокинувся під світлом сонця... Слідом за його сигналом до кілець Сатурна вирушає космічний корабель «Діскавері» з капітаном Девідом Боуменом і бортовим комп'ютером — штучним інтелектом, який змушений брехати людям...

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-1658-7

9 786171 216587

2001 КОСМІЧНА ОДІССЕЯ

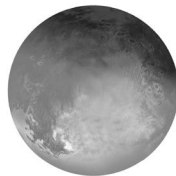
2001
КОСМІЧНА
ОДІССЕЯ

Arthur C. Clarke

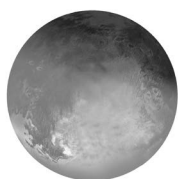
2001:
A Space Odyssey

a novel

Артур Кларк

2001: Космічна одіссея

роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2017 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111
ББК 84(4Вел)
К47

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Clarke A. C. 2001: A space odyssey : A Novel /
Arthur C. Clarke. — New York : A Signet Book, 1982. — 226 p.

Переклад з англійської *Вікторії Зенгви*

Ілюстрація на обкладинці *Івана Дубровського*

Кларк А.

К47 2001: Космічна одіссея : роман / Артур Кларк ; пер. з англ.
В. Зенгви. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2017. — 224 с.

ISBN 978-617-12-1658-7 (укр.)

ISBN 978-0-451-16675-3 (англ.)

Три мільйони років тому людство, яке ще й не було людством, стало об'єктом експериментів невідомої могутньої цивілізації. Австралопітека на ім'я Задивлений на Місяць обрав загадковий прибулець — прозора прямокутна плита, що спалахнула вночі яскравими символами і навчила майбутніх людей першим думкам... 2001 року на Місяці земляни відкопали з глибини чорну брилу, моноліт неймовірних розмірів та ідеальної форми. Під променями Сонця він ожив уперше за мільйони років — спрацювала сигналізація, яка повідомила невідомим володарям Галактики: люди зробили перший крок. Та куди він приведе, нікому не відомо...

УДК 821.111
ББК 84(4Вел)

ISBN 978-617-12-1658-7 (укр.)

ISBN 978-0-451-16675-3 (англ.)

© Arthur C. Clarke and Polaris Pro-
ductions, Inc., 1968

© Epilogue, 1982

© Nemiro Ltd, видання українською
мовою, 2017

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейно-
го Дозвілля», переклад та художнє
оформлення, 2017

Передмова

За кожним із нинішніх землян стоять тридцять мерців-пращурів; таке є співвідношення живих і мертвих на нашій планеті. Від початку часів приблизно сто мільярдів людських істот ходило по земній кулі.

Це надзвичайно промовиста цифра, адже за несподіваним збігом у найближчому до нас Всесвіті, Чумацькому Шляху, приблизно сто мільярдів зірок. Отож для кожної людини, яка колись ходила під Сонцем, у цьому Всесвіті сяє зірка.

Але кожна з тих зірок — це сонце, часто набагато яскравіше й чарівніше, ніж маленьке світило, що обігріває Землю. Багато — можливо, більшість — тих чужих сонць оточені планетами. Тож майже напевно там є достатньо земель, щоб забезпечити кожному представникові людського роду, починаючи з людиноподібної мавпи, його особистий рай чи пекло завбільшки з цілий світ.

Скільки з тих гіпотетичних раїв і пекел зараз населені та який вигляд мають їхні жителі, ми не маємо уявлення, бо найближчі з них у мільйони разів далі, ніж Марс чи Венера, ба навіть ці планети — віддалена мета наступного покоління. Однак перешкоду відстані можна здолати. Якогось дня ми зустрінемо наших побратимів чи наших господарів серед зірок.

Люди повільно усвідомлюють таку перспективу, дехто ще досі сподівається, що цього ніколи не станеться. А хтось уже

зараз запитує: «Чому така зустріч досі не відбулася, якщо ми самі стоїмо на порозі завоювання космосу?»

Хто сказав, що ми досі не зустрічалися з інопланетянами? «2001: Космічна одіссея» — можлива відповідь на це слушне запитання. Проте, будь ласка, пам'ятайте: це просто фантастичний роман, вигадка.

Правда, як завжди, ще більш дивовижна.

Артур Кларк

Для Стенлі

Частина 1

ПЕРВІСНА НІЧ

Розділ 1. На шляху до вимирання

Посуха тривала десять мільйонів років, і панування жахливих ящерів уже давно закінчилося. Тут, на екваторі, на континенті, який колись назвуть Африкою, запекла боротьба за виживання вкотре досягла кульмінації, і ніхто не міг передбачити, хто вийде з цієї боротьби переможцем. На безплідній сухій землі могли процвітати чи бодай вижити тільки або крихітні, або спритні, або люті.

Австралопітеки не володіли жодною з цих якостей, та вони й не процвітали; насправді, людиноподібні мавпи вже ступили на шлях до повного вимирання. Група австралопітеків приблизно з п'ятдесяти особин оселилася в печерах біля невеликої долини, яку розділяв навпіл млявий струмок, що біг із гірських снігів на півночі за дві сотні миль звідти. Бували часи, коли струмок зовсім пересихав, і плем'я жило під постійною загрозою смерті від спраги.

Людиноподібні ніколи не їли досхочу, а наразі вони голодували. Коли перші промені ранкового сонця засвітили в печері, Задивлений на Місяць помітив, що вночі помер його батько. Він не усвідомлював, що Старий був його батьком, такі стосунки були поза межами його розуміння, але

він дивився на виснажене мертве тіло й відчував якесь неясне занепокоєння, що заміняло йому сум.

Двоє дітей почали скиглити від голоду, але замовкли, шойно Задивлений на Місяць гаркнув на них. Одна з матерів, боронячи немовля, яке не могла до пуття прогодувати, загарчала у відповідь; ватажок був надто кволий, навіть щоб покарати її за самовпевненість.

Зараз уже досить розвиднилося, щоб можна було вийти з печери. Задивлений на Місяць схопив зморщений труп і потяг його за собою, згинаючись під низькою стелею печери. Иззовні він перекинув тіло через плече й став вертикально — у світі лиш одна-єдина тварина здатна так ходити.

Для свого виду Задивлений на Місяць вважався гігантом. Його зріст становив майже сто п'ятдесят сантиметрів, а вага, попри кепське харчування, була понад сорок п'ять кілограмів. Мускулясте, укрите волоссям тіло австралопітека являло собою щось середнє між приматом і людиною, але його голова вже більше нагадувала людську. Він мав низький лоб, гребені над очницями, але в його генах, без сумніву, жевріла обіцянка людськості. Коли Задивлений на Місяць споглядав ворожий світ плейстоцену, у його погляді палала іскра чогось такого, що відрізняло його від інших приматів. У тих темних, ямкуватих очах промайнув світанок свідомості — першої ознаки розуму. Та ця свідомість могла зникнути у віках і ніколи не дати плодів.

Задивлений на Місяць не помітив жодних ознак небезпеки, тож почав спускатися вниз по майже вертикальному схилу одразу за печерою, ноша трохи гальмувала його рухи. Немов чекаючи на його сигнал, решта племені почала вилазити зі своїх сховків серед каміння. Усі квапилися до брудного струмка, щоб зранку напитися.

Задивлений на Місяць огледів долину, прагнучи визначити, чи видно Інших, але не помітив жодних ознак їхньої

присутності. Можливо, вони ще не повиходили зі своїх печер або вже помандрували далі схилом горба. Оскільки їх не було видно, Задивлений на Місяць забув про їхнє існування; він не міг пам'ятати водночас більше, ніж про одну річ.

Спершу конче слід позбутися Старого, але, на щастя, ця проблема не потребувала значних розумових зусиль. Цього сезону сталося багато смертей, одна в його печері; він має просто покласти труп там, де залишив новонароджену дитину минулої чверті місяця, гієни подбають про все інше.

Вони вже чекали там, де маленька долина переходила в савану, немов знали, що він прийде. Задивлений на Місяць залишив тіло під невеликим кушем — усі кістки, які там лежали доти, зникли — і поквапився назад до свого племені. Він більше ніколи не згадував про свого батька.

Два його товариші — дорослі самці з інших печер — і більшість молодняку вже нишпорили між низькорослими деревами в долині, шукаючи ягоди, соковите коріння й листя, випадкові подарунки долі на кшталт маленьких ящірок і гризунів. Тільки діти й найслабші старі zostалися в печерах; якщо вони знайдуть якусь додаткову їжу до кінця дня, то, може, їх погодують. Якщо ні, гієнам знову пощастить.

Однак цей день видався щасливим, хоча Задивлений на Місяць насправді не мав спогадів про минуле й не міг порівнювати свої дні. Він знайшов гніздо диких бджіл у дуплі засохлого дерева й насолоджувався ласощами, найкращими з тих, які досі знав його народ, він все ще облизував пальці, ведучи плем'я після обіду в напрямку до печер. Звісно, бджоли його немилосердно жалили, але Задивлений на Місяць навіть не звертав на те уваги. Сьогодні він був як ніколи задоволений життям; так, досі кортіло їсти, але принаймні він не охляв із голоду. А то вже найбільше щастя, на яке може сподіватись австралопітек.

Його вдоволення зникло, коли вони дійшли до струмка. Там були Інші. Вони щодня приходили туди, і щоразу їхня присутність дратувала.

Інших було щось близько тридцяти, і вони нічим не відрізнялися від членів племені Задивленого на Місяць. Побачивши конкурентів, вони почали стрибати, тріпати руками й верещати на своєму боці струмка, а члени племені Задивленого на Місяць відповідали тим самим.

Далі від погроз справа не зайшла. Попри те, що австралопітеки часто кидалися в бійку, їхні двобої рідко завершувалися серйозними травмами. Вони просто не мали пазурів та гострих зубів, хутро, яке вкривало їхні тіла, добре захищало, тож людиноподібні не могли заподіяти один одному значної шкоди. У будь-якому разі, вони просто не мали досить енергії, щоб витратити її на колотнечу. Крики й погрози — оце найкращий спосіб доводити свою позицію.

Сутичка тривала хвилин п'ять, потім галас стих так само швидко, як і зчинився, і всі присутні таки напилися каламутної води. Після цього, щоб зберегти власну гідність, кожна група позначила свою територію. Коли цю важливу справу було завершено, плем'я рушило на пошуки їжі на своєму боці струмка. Найближче варте уваги пасовисько було десь за милю від печер, і австралопітеки мусили ділити його зі стадом тварин, схожих на антилоп, яких неабияк дратувала присутність людиноподібних. Цих антилоп важко відігнати, бо вони мали гострі роги — зброю, що про неї австралопітеки не могли навіть мріяти.

Тож Задивлений на Місяць і його одноплеменці жували ягоди, фрукти й листя, щоб утамувати голод, поки довкола них, змагаючись із ними за той самий харч, ходило джерело такої їжі, про яку вони навіть і не мріяли. Тисячі тон соковитого м'яса вешталися саваною, але австралопітеки навіть

не уявляли, що це м'ясо якось можна дістати. Серед розвою харчу вони повільно вмирили з голоду.

З останніми променями сонця плем'я без пригод повернулося до своїх печер. Поранена самиця, яка залишилася сьогодні в печері, зарохкала від насолоди, коли Задивлений на Місяць простягнув їй гілку, усипану ягодами, і почала жадібно їх пожирати. Цією їжею годі наїстися, але ягоди допоможуть їй вижити, поки рани, завдані леопардом, загояться й вона знову зможе шукати собі поживу сама.

Над долиною зійшла повня, і з далеких гір подув крижаний вітер. Сьогодні вночі буде дуже холодно, але холод, як і голод, то не підстава для якихось рішень, то просто частина повсякденного життя.

Задивлений на Місяць ледь ворухнувся, почувши скимління й крики, що відлунили від схилу однієї з нижчих печер, випадковий рик леопарда повідомив йому, що сталося.

Там, унизу, у темряві, Сивий та його родина боролися зі страшним хижаким і помирали в нерівній боротьбі, Задивлений на Місяць ніколи не думав, що їм можна якось допомогти. Жорстка логіка виживання відкидає такі фантазії, жодного голосу протесту не почулося зі схилів пагорба, що причаївся, дослухаючись. Усі печери мовчали, ніхто не хотів накликати лиха на свій дім.

Метушня стихла, Задивлений на Місяць почув такий звук, наче тіло тягнуть по камінню. Це тривало лише кілька секунд, потім здобич опинилася повністю під владою леопарда. Відходячи геть, хижак більше не шумів, він легко ніс свою жертву в шелепах.

На день чи два небезпека від леопарда минулася, але з можливостей світла холодного Маленького Сонця, що сяє лише вночі, можуть скористатися інші вороги. Якщо пильнувати, то менших хижаків інколи вдається відігнати криками. Задивлений на Місяць виліз із печери, видерся на

здоровезний валун біля входу й сів там навпочіпки, обстежуючи долину.

З усіх істот, що досі ходили по землі, австралопітеки перші почали дивитися на місяць. І хоч Задивлений на Місяць цього не пам'ятав, дитиною він тягнувся вгору, щоб торкнутися того примарного обличчя над пагорбами.

Йому це ніколи не вдавалося, і тепер він був уже доволі дорослий, щоб зрозуміти чому. Звичайно, якщо він хоче дістати ту штуку, йому треба знайти достатньо високе дерево й залізти на нього.

Іноколи він дивився на долину, іноді — на місяць, але прислухався він завжди. Раз чи двічі австралопітек починав був дрімати тривожним сном, але найменший звук міг його розбудити. У поважному віці двадцяти п'яти років Задивлений на Місяць прекрасно володів усім арсеналом здібностей свого виду; якщо поталанить і він уникне нещасних випадків, хвороб, хижаків і голоду, зможе прожити ще аж десять років.

Настала глупа ніч, холодна й прозора, нічого не відбувалося. Місяць піднявся на тлі екваторіальних сузір'їв, іще не бачених жодною людиною. У печерах у перервах між полохливим сном і нажаханим очікуванням біди народжувалися страхи прийдешніх поколінь.

Сліпучий вогник, яскравіший за будь-яку зірку, двічі повільно перетнув небосхил, досяг зеніту й опустився на сході.

Розділ 2. Новий камінь

Пізно вночі Задивлений на Місяць раптово прокинувся. Утомлений метушнею й неприємностями напередодні, він спав глибшим сном, аніж зазвичай, але слабке шкряботіння внизу в долині миттю його збудило.

Він сів у смердючій темряві своєї печери, напружено вдивляючись і вслухаючись, страх повільно заповзав у його

душу. Ніколи у своєму житті — уже вдвічі довшому, ніж на це могли сподіватися представники його виду, — він не чув такого звуку. Великі кішки наближалися тихо, їх видавали лише рідкісні зсуви ґрунту та тріск випадкової гілки. А цей хрускіт тривав і навіть ставав голоснішим. Здавалося, якась величезна тварина рухається в темряві, не криючись і не зважаючи на перешкоди. Раптом Задивлений на Місяць почув звук, що, безперечно, свідчив: хтось вириває куші з корінням; слони та дейнотерії¹ могли це зробити, але в іншому вони рухалися так само нечутно, як і кішки.

А потім почувся звук, який Задивлений на Місяць не міг упізнати, тому що такого звуку світ не чув від початку часів. Брязкіт металу об камінь.

Задивлений на Місяць зіткнувся з новим каменем, коли вивів плем'я вниз до річки з першими світанковими променями. Він уже геть забув про нічні страхи, тому що після загадкових звуків не відбулося нічого поганого, він навіть не подумав асоціювати цю дивну штуkenцію з небезпекою чи страхом. Зрештою, нічого в ній не насторожувало.

Біля печери стояла прямокутна плита з цілком прозорого матеріалу, утричі вища за нього, але досить вузька, щоб охопити її руками; ця плита була настільки прозора, що її навіть важко було помітити, лише промені вранішнього сонця відбивалися від кутів. Задивлений на Місяць ніколи не бачив криги чи навіть прозорої води, тож природних об'єктів, із якими він міг би порівняти цю примару, для нього просто не існувало. Ця штука була вельми приваблива, і, хоч Задивлений на Місяць, добре навчений власним досвідом і досвідом попередніх поколінь, намагався уникати

¹ Тварина, схожа на слона, що жила на Землі приблизно 20 млн років тому. — Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інше.

нових речей, він не міг відмовити собі наблизитися боком до нового каменя. Нічого не сталось, і він поклав руку на плиту, відчувши прохолодну тверду поверхню.

Після кількох хвилин напружених роздумів Задивлений на Місяць нарешті знайшов найлогічніше з можливих пояснень щодо появи загадкового об'єкта. Це, звичайно, камінь, і він, напевно, виріс за ніч. Наприклад, рослини, вони теж ростуть уночі, або ті соковиті плоди, схожі на камінці. Правда, ті плоди маленькі й круглі, а це велике й з гострими кутами, а втім, навіть видатніші філософи, що жили набагато пізніше за Задивленого на Місяць, не звертали уваги на очевидні деталі, що суперечили їхнім теоріям.

Ця неймовірна потуга абстрактного мислення привела Задивленого на Місяць до висновку, який він негайно забажав перевірити. Білі круглі камінці дуже смачні (хоч деякі з них викликали жахливі хвороби), можливо, оце високе також можна їсти?

Він кілька разів лизнув і спробував укусити цю штуку, але розчарувався. Воно не їстівне, тож як розсудливий австралопітек він попрямував до річки й геть зовсім забув про кристал, бо настав час для щоденної сварки з Іншими.

Пошук їжі сьогодні видався невдалим, і племені довелося відійти на кілька миль від печер, щоб пошукати харчів. Від нещадного полуденного сонця одна зі слабших самиць зомліла далеко від будь-якого можливого прихистку. Інші зібралися навколо, джеркотіли й співчутливо ревли, але нічого не могли вдіяти. Якби ж плем'я було не таке виснажене, її б забрали з собою, але вони просто не мали сили на співчуття. Її так і залишили лежати на осонні, вона мала прийти до тям або загинути. Коли ввечері вони поверталися до печер повз ту місцину, від їхньої одноплемінниці не зосталося навіть кісток.

В останніх променях сонця, тривожно озираючись, чи не видно мисливців, що раненько вийшли на полювання,

австралопітеки хутко напилися зі струмка й почали дряпатися до своїх печер. На відстані приблизно ста метрів від Нового Каменя людиноподібні почули звук.

Він був ледь чутним, однак налякав їх до смерті, тож людиноподібні завмерли на стежині, паралізовані страхом. Проста повторювана вібрація діяла на нерви, вона пульсувала від кристала й гіпнотизувала всіх, хто потрапляв у її поле. Уперше й востаннє за три мільйони років в Африці почувся звук барабанів.

Ритм лунав дедалі гучніше, інтенсивніше. Тепер австралопітеки, рухаючись як сновиди, почали наближатися до джерела звуку, що вабив їх до себе. Інколи вони навіть підтанцювали, немов їхнє єство відповідало на ритми, які їхні нащадки не зможуть відтворити ще цілі тисячоліття. Повністю загіпнотизовані австралопітеки зібралися навколо моноліту, забувши труднощі дня, небезпеку пільми й голод.

Бій барабанів став голоснішим, на землю спустилася темрява. Щойно тіні видовжились і на небі згасли останні промені сонця, кристал почав світитися.

Спершу він утратив свою прозорість і засвітився блідим молочним сяйвом. Дразливі, непевні фантоми рухалися на його поверхні й у глибині. Вони об'єдналися в блоки світла і тіні, потім на поверхні кристала з'явилися візерунки, що почали повільно обертатися.

Швидше й швидше оберталися колеса світла в моноліті, барабанний бій прискорювався. Тепер уже цілком загіпнотизовані австралопітеки могли лише зачудовано спостерігати це диво піротехніки. Вони геть забули інстинкти своїх предків й уроки школи виживання, зазвичай ніхто з них не бував далеко від печери так пізно ввечері. Навколишні куші сповнилися кляклими істотами; це нічні хижачки навіть забули про свою потребу вбивати, бо хотіли подивитися, що ж станеться далі.

Тепер промені світла почали зливатися, потім вони об'єдналися в блоки, обертаючись навколо своєї осі. Ці блоки розділилися на пари і, дещо змінивши траєкторію, почали коливатись один уперек одного, повільно змінюючи кути перетину. Фантастичні швидкоплинні геометричні візерунки то з'являлися, то зникали, а сяйливі ґратки перетиналися між собою й розходилися. Людиноподібні стали загіпнотизованими бранцями розсіяного кристала.

Вони й не здогадувалися, що саме зараз вивчається їхня свідомість, складається докладний атлас тіл, досліджуються їхні реакції — кристал оцінює їхній потенціал. Спершу все плем'я застигло на напівзігнутих ногах, немов живі статуї. Потім найближчий до кристала австралопітек раптово почав рухатися.

Він не зрушив із місця, але його рухи стали жвавими, немов у ляльки, яку сіпають за невидимі нитки. Його голова поверталася то туди, то сюди, рот то відкривався, то закривався без жодного звуку, а долоні то стискалися, то розтискалися. Перегодом він нахилився, вирвав довгу травину й кострубатими пальцями почав зав'язувати її у вузол.

Здавалося, якась сила примушує його це робити, він мав такий вигляд, немов боровся зі злим духом чи демоном, що раптом захопив його тіло. Австралопітек задихався, його очі наповнилися жахом, коли він намагався примусити свої пальці виконувати роботу, тоншу за всі, які він знав до цього.

Попри неймовірні зусилля, він лише розламав стеблину на частини. Коли ці частини впали на землю, сила, що спрямовувала рухи людиноподібного, облишила його тіло, і він знову заляк знерухомлений.

Інший австралопітек ожив і почав повторювати ті самі рухи. Цей був молодший, хутчіше вчився, йому вдалося досягти успіху там, де старший зазнав невдачі. Нарешті на планеті Земля був зав'язаний перший грубий вузол.

Іншим доводилося робити ще дивніші й безглуздіші речі. Деякі з них простягали руки й намагалися з'єднати разом пальці обох рук — спершу з обома розплющеними очима, потім із одним заплющеним. Дехто був змушений вдивлятися у візерунки на кристалі, що дрібнилися чимраз більше, допоки не зливалися в сіру мряку. Усі вони чули поодинокі чисті звуки різних діапазонів, але ці звуки швидко вийшли з того діапазону, який вони здатні були чути.

Коли надійшла черга Задивленого на Місяць, він майже не відчував страху. Він лиш обурювався з того, що його м'язи скорочуються, а кінцівки рухаються за чужими наказами.

Не розуміючи, навіщо йому це здалося, він нахилився й підібрав маленький камінчик. Розігнувшись, Задивлений на Місяць побачив на поверхні кристала нове зображення.

Мінливі ґратки й візерунки зникли. Натомість з'явилося кілька концентричних кіл, які оточували маленький чорний диск. Підкорюючись мовчазному сигналу у своєму мозку, він пожбурих камінь незграбним кидком наввимашки. І схибив майже на метр.

«Спробуй ще раз», — знову пролунало в мозку. Задивлений на Місяць обнишпорив усе навколо, поки знайшов іншу гальку.

Цього разу камінь улучив у кристал із дзвінком, схожим на удар дзвону звуком. Йому ще було далеко до центру мішені, але рука, яка випустила його, стала влучнішою.

На четвертій спробі камінь ударився всього в кількох сантиметрах від яблущка. Відчуття невимовної насолоди, майже сексуальної за своєю природою, поглинуло свідомість австралопітека. Потім контроль зник, він не відчував жодних наказів, окрім як стояти й чекати.

Один по одному моноліт випробував усіх членів племені. Деяким усе вдавалося, але більшість не змогла виконати

завдання кристала, і всі були належним чином винагороджені відчуттям задоволення чи болю.

Тепер кристал став однорідним, плита, немов велетенський ліхтар, невиразно світилася в навколишній пільмі. Наче прокидаючись зі сну, австралопітеки трясли головами й почали рухатися стежкою до свого прихистку. Вони не озиралися, не міркували над тим, що то за дивне світло проводжає їх додому, до невідомого майбуття й навіть до зірок.

Розділ 3. Академія

Щойно кристал припинив подавати гіпнотичні сигнали до їхнього мозку й проводити експерименти з тілами, як Задивлений на Місяць і його одноплеменці вже не мали жодних спогадів про побачене й пережите. Наступного дня вони пройшли повз камінь на пашу, ні на секунду не затримуючись коло нього, нібито це неважлива й нецікава частина їхнього життя. Вони не могли з'їсти кристал, а кристал не міг з'їсти їх, отож, вочевидь, він не вартий уваги.

Унизу біля річки Інші, як завжди, галасували й погрожували. Їхній ватажок, австралопітек із одним вухом, приблизно такого самого віку й зросту, як і Задивлений на Місяць, лише тендітнішої статури, навіть зробив короткий набіг на територію ворожого племені, голосно ревучи та розмахуючи руками, щоб налякати супротивників і підтримати власну хоробрість. Води в струмку тепер залишилося тільки по щиколотку, не більше, але чим далі просувався Одновухий, тим більш непевним і зніченим він ставав. Дуже скоро він сповільнився, відтак зовсім зупинився, повернув назад і з удаваною гідністю почимчикував до своїх.

У всьому іншому їхня щоденна рутинна не зазнала жодних змін: плем'я зібрало досить їжі, щоб прожити до наступного дня й ніхто не помер.

Того вечора кристал знову чекав на них, оточений розпульсованою ауурою світла та звуку. Цього разу програма була вигадливішою й трохи відрізнялася від учорашньої.

Деяких представників племені кристал повністю ігнорувал, зосередивши увагу на найбільш перспективних особинах. Задивлений на Місяць потрапив до їх числа, він іще раз відчув допитливого випробувача, що намагався пізнати невикористаний потенціал його мозку. Потім почалися видіння.

Ці видіння могли народжуватися в кристалі чи, можливо, у його мозку. У будь-якому разі, для Задивленого на Місяць вони були цілком реальні. Якимось чином звичний автоматичний імпульс виганяти чужаків зі своєї території був приспаний.

Він побачив мирну сім'ю австралопітеків, вона лише в одному відрізнялася від тих, які він зазвичай спостерігав: самець, самка й двійко дітей, що таємничим чином постали перед ним, були ситі та вгодовані, з гладким блискучим хутром. Такого достатку Задивлений на Місяць не міг навіть уявити.

Несвідомо він відчув свої ребра, що випиналися з тіла, а натомість ребра тих істот покривав лій. Вони відпочивали біля входу до своєї печери, час від часу лїниво перевертаючись на осонні, явно перебуваючи в мирі з цілим світом. Час від часу самець голосно відригував, напевно, наївшись досхочу.

Більше нічого не відбулось, і після п'яти хвилин видіння раптом зникло. Кристал перетворився на мерехтливий екран у темряві; Задивлений на Місяць потермосив себе, немов прокидаючись зі сну, заледве розуміючи, де він є, і повів своє плем'я назад до печер.

Він не мав свідомих спогадів про те, що бачив тієї ночі. Коли замислений австралопітек сів біля входу до свого лігва, його вуха вловлювали звуки світу довкола нього, а в серці прокидався невиразний біль від нової потужної емоції. Це було невиразне й розпливчате почуття заздрості

Зміст

Передмова	5
<i>Частина 1. Первісна ніч.</i>	9
<i>Частина 2. МАТ-1</i>	35
<i>Частина 3. У міжпланетному просторі</i>	83
<i>Частина 4. Безодня</i>	113
<i>Частина 5. Місяці Сатурна.</i>	159
<i>Частина 6. Кризь Зоряну Брану</i>	187
<i>Епілог. Після «2001: Космічна одіссея»</i>	216

Літературно-художнє видання

КЛАРК Артур
2001: Космічна одісея
Роман

Керівник проекту *З. О. Бакуменко*
Координатор проекту *К. В. Новак*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Редактор *Н. В. Бордукова*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *Ю. С. Любавська*

Підписано до друку 17.11.2016. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 11,76.
Наклад 8000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

1. Бажуг (Артемівськ), вул. Незалежності, 69 (ПЦ «Азов-Плаза», 2-й поверх), (0627) 44-90-99
2. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 5/13 (колишній універмаг «Дружба», 1-й поверх), (0456) 39-04-68
3. Білгород-Дністровський, вул. Московська, 16-А (ПЦ «Рута-Плаза», 2-й поверх), (04849) 6-07-26
4. Бердянськ, просп. Азовський, 35-А (ПЦ «DEL MAR», 1-й поверх), (06153) 3-48-40
5. Бориспіль, вул. Київський шлях, 10-В (ринок «Зоряний», місце 103), (06153) 3-48-40
6. Вінниця, вул. Папаніна, 1-А (ПЦ «Квартал», 2-й поверх), (0432) 50-88-06
7. Вознесенськ, вул. Сняжкова, 5-А, (05134) 3-20-19
8. Дніпродзержинськ, просп. Леніна, 57-А (ПЦ «Фуршет», 1-й поверх), (0569) 53-42-26
9. Дніпропетровськ, просп. Дмитра Яворницького, 105 (ПЦ «Сільпо», 2-й поверх), (056) 770-00-55
10. Дніпропетровськ, вул. Калинова, 9-А (ПЦ «Mirada», 1-й поверх), (056) 760-33-30
11. Житомир, вул. Київська, 87 (ПЦ «Волак», 2-й поверх), (0412) 41-24-85
12. Запоріжжя, просп. Соборний, 58, (061) 787-63-86
13. Запоріжжя, просп. Металургів, 2-Ж (ПЦ «Рекордний», 0-й поверх), (061) 236-86-54
14. Івано-Франківськ, пл. Ринок, 1 (ПЦ «Галерея Н», 0-й поверх), (0342) 72-58-32
15. Ізмаїл, вул. Пушкіна, 47 (ПЦ «Електрон», 2-й поверх), (04841) 6-22-12
16. Ізюм, пл. Джона Ленона, 7, (05743) 3-14-72
17. Кам'янець-Подільський, вул. Данила Галицького, 11/3 (ПЦ «Максимум», 2-й поверх), (03849) 6-48-11
18. Київ, вул. Велика Васильківська, 72 (ПЦ «Олімпійський», 3-й поверх), (044) 590-25-76
19. Київ, вул. Райдужна, 15 (ПЦ «Фуршет», 0-й поверх), (044) 540-23-65
20. Київ, вул. Маршала Маліновського, 12-А (ПЦ «Метрополіс», 3-й поверх), (044) 500-62-73
21. Київ, вул. Лукашевича, 15-А (ПЦ «Європорт», 2-й поверх), (044) 461-94-82
22. Київ, вул. Драгоманова, 29 (ПЦ «Центрум», 1-й поверх), (044) 502-18-96
23. Київ, вул. Попудренка, 90/2 (ПЦ «Маяк», 3-й поверх), (044) 361-91-46
24. Кіровоград, просп. Центральний, 3/1 (ПЦ «Плаза», 1-й поверх), (0522) 35-20-55
25. Ковель, бульв. Лесі Українки, 18 (ПЦ «Бульвар», 2-й поверх), (03352) 5-21-40
26. Конотоп, вул. Конотопський дивізії, 24-А (ПЦ «Маяк», 2-й поверх), (05447) 6-36-77
27. Краматорськ, вул. Палацова, 23 (ПЦ «Прогрес», 2-й поверх), (0626) 48-97-87
28. Красноармійськ, вул. Свердлова, 148, (06239) 2-00-48
29. Кременчук, вул. Соборна, 15/42 (ПЦ «Мега», 2-й поверх), (0536) 72-97-65
30. Кривий Ріг, просп. Гагаріна, 4 (ПЦ «Плаза-2», 2-й поверх), (056) 409-81-09
31. Кривий Ріг, вул. Ватуліна, 39-А, (056) 409-60-75
32. Лисичанськ, просп. Перемоги, 117 (ПЦ «Ілмон», 2-й поверх), (0675170) 61-62
33. Лубини, пл. Ярмакова, 30-А (ПЦ АТБ), (05361) 7-17-10
34. Луцьк, вул. Лесі Українки, 53 (ПЦ «Галерея Центр», цокольний поверх), (0332) 78-35-08
35. Львів, вул. Братів Ротачинців, 15, (032) 235-50-12
36. Львів, вул. Городоцька, 179 (ПЦ «Скрина», 2-й поверх), (032) 298-88-07
37. Маріуполь, просп. Металургів, 64 (ПЦ «Слизавета», 1-й поверх), (0629) 41-27-71
38. Мелітополь, просп. Богдана Хмельницького, 24 (ПЦ «Пасаж», 2-й поверх), (0619) 44-83-49
39. Миргород, вул. Гоголя, 147 (ПЦ «Мир», 1-й поверх), (05355) 5-06-08
40. Мукачеве, вул. Федорова, 6 (ПЦ ЦУМ)
41. Ніжин, вул. Шевченка, 11-А (ПЦ «Гермес», 2-й поверх), (04631) 90-10-2
42. Миколаїв, вул. Потоцькоїська, 63/2, (0512) 47-58-43
43. Нікополь, просп. Трубіників, 14 (ПЦ ЦУМ, 1-й поверх), (05662) 2-50-03
44. Нова Каховка, вул. Паризької комуні, 13 (ПЦ «Центральний», колишній «Дитячий світ», 2-й поверх), (05549) 7-96-51
45. Новоомосковськ, вул. Радянська, 34 (ПЦ «СП-Центр», 2-й поверх), (0569) 69-65-79
46. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 61, (048) 786-05-88
47. Одеса, вул. Краснова, 17 (орієнтир — пл. Толбухіна), (048) 780-19-84
48. Одеса, просп. Добровольського, 99, (048) 755-04-40
49. Олександрія, просп. Леніна, 77 (ПЦ «Гранд-Плаза», 2-й поверх), (05235) 7-15-50
50. Павлоград, вул. Центральна, 84-А, (057) 752-65-92
51. Первомайськ, вул. Революції, 34, (05161) 7-53-99
52. Полтава, вул. Жовтнева, 50, (0532) 60-60-40
53. Прилуки, вул. Київська, 138 (ПЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04637) 3-29-00
54. Рівне, вул. Київська, 67-А (ПЦ «Арена», 2-й поверх), (0362) 64-26-37
55. Сиднове, вул. Карла Маркса, 10 (Будинк побуту, 2-й поверх), (06237) 7-00-34
56. Слов'янськ, пл. Соборна, 3 (ПЦ «Фокстрот», 2-й поверх), (0626) 62-11-02
57. Суми, вул. Соборна, 42, (0542) 77-17-12
58. Тернопіль, вул. Перль, 3 (ПЦ «Novus», 2-й поверх), (0352) 43-12-76
59. Ужгород, вул. Минайська, 16-Г (ПЦ «Колізей», 2-й поверх), (0312) 67-22-29
60. Умань, вул. Шевченка, 23-А (ПЦ «Стіч»), (047) 444-000-6
61. Фастов, вул. Івана Мазеги, 6 (ПЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04565) 6-05-11
62. Харків, просп. Маршала Жукова, 3-А, (057) 392-03-43
63. Харків, просп. Гагаріна, 20-А (ПЦ «На Гагаріна», 2-й поверх), (057) 703-44-58
64. Харків, вул. Академіка Павлова, 144-Б (ПЦ «Космос», 3-й поверх), (057) 720-12-29
65. Харків, вул. Полтавський шлях, 144 (ТБС «Компас», 2-й поверх), (057) 720-10-33
66. Херсон, просп. Ушакова, 35-А (ПЦ «Адмірал», 2-й поверх), (0552) 46-00-66
67. Хмельницький, вул. Свободи, 73 (ПЦ «Фуршет», 3-й поверх), (0382) 72-66-51
68. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 26 (ПЦ «Сільпо», 3-й поверх), (0472) 54-04-47
69. Чернівець, просп. Перемоги, 103, (0462) 65-32-31
70. Чернівці, вул. Голлова, 10, (0372) 58-72-44
71. Шостка, вул. Карла Маркса, 24 (у відділенні Приватбанку), (05449) 7-37-46

Замовляйте книжки будь-яким зручним способом

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (Life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
- на сайті Клубу: www.bookclub.ua

Надсилається безоплатний каталог

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**

e-mail: publish@bookclub.ua

Для гуртових клієнтів

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua